

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Ειδικά θέματα Δικαίου της Πληροφορίας

**Προς ένα νέο δίκαιο προστασίας προσωπικών
δεδομένων**

Λίλιαν Μήτρου (L.Mitrou@aegean.gr)

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

Τμήμα Μηχανικών Πληροφοριακών & Επικοινωνιακών
Συστημάτων

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το ισχύον ευρωπαϊκό πλαίσιο

- ✦ **Οδηγία 95/46/ΕΚ: υψηλό επίπεδο προστασίας των δικαιωμάτων**
- ✦ **Το ευρωπαϊκό μοντέλο προστασίας δεδομένων αποτέλεσε ορόσημο στην παγκόσμια συζήτηση κι εξέλιξη**
- ✦ **Πύκνωση του πλέγματος προστασίας δια της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου**
- ✦ **Σημαντικότεατη η συμβολή της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων Ανθρώπου και της νομολογίας του ΕΔΔΑ**

Γιατί ένα νέο δίκαιο;

- ✱ Παρά το αναμφίβολα υψηλό επίπεδο προστασίας διατυπώθηκαν κριτική κι επιφυλάξεις αναφορικά με
- ✱ Υπερβολικές διαδικαστικές απαιτήσεις (π.χ. γνωστοποιήσεις)
- ✱ Ασάφειες στην ορολογία (π.χ. υπεύθυνος επεξεργασίας)
- ✱ Διαφορετικές προσεγγίσεις σε κρίσιμα ζητήματα (πχ. Ανεξαρτησία εποπτικών αρχών)
- ✱ Διαφορές και αποκλίσεις στην ενσωμάτωση και στην εφαρμογή στις εθνικές νομοθεσίες

Ένα νέο –συνταγματικό - πλαίσιο

- ✦ Δεκαετία 2000 - Προστασία προσωπικών δεδομένων ως “κοινοτικό κεκτημένο”
- ✦ “Συνταγματοποίηση της προστασίας”
  - Η προστασία προσωπικών δεδομένων αναγνωρίζεται ως διακριτό δικαίωμα στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και Ελευθεριών (άρθρο 8) –
- ✦ Συνθήκη της Λισαβόνας – Δεν υφίσταται πλέον η διάκριση μεταξύ των πυλώνων
  - Άρθρο 16 της Συνθήκης ΕΕ - Νέα βάση για την προστασία προσωπικών δεδομένων που εφαρμόζεται σε κάθε επεξεργασία δεδομένων , συμπεριλαμβανομένων των τομέων της αστυνομίας και της δικαστικής συνεργασίας

Κι ένα νέο (δυσμενές!) πολιτικό πλαίσιο

- ✦ Η νομοθεσία επιφέρει κοινωνική αλλαγή αλλά πάντα υπόκειται στο περιβάλλον που επιχειρεί να ρυθμίσει
- ✦ Οικονομική κρίση
- ✦ Κρίση Εμπιστοσύνης στους θεσμούς
- ✦ Ραγδαία αύξηση ευρωσκεπτικιστικών τάσεων
- ✦ Ασυμμετρία δύναμης και διαφορετικές προσεγγίσεις ως προς την ευρωπαϊκή κανονιστική ενοποίηση
- ✦ Επιφυλάξεις και δυσπιστία για την ικανότητα της Ευρώπης να προστατεύσει τους πολίτες της: μετά το “καλοκαίρι του Snowden”

Η τεχνολογική πρόκληση

- ✦ Η Οδηγία του '95 εκδόθηκε στην «προ Διαδικτύου» εποχή
- ✦ Νέες κοινωνικές – οικονομικές – νομικές επιπτώσεις και προκλήσεις
  - Εμφάνιση και εκρηκτική αύξηση του Web 2.0 – Ψηφιακά Κοινωνικά δίκτυα
  - Απανταχού υπολογίζουν κι ο «κατακλυσμός» των δεδομένων
  - Profiling
  - Υπολογιστικό νέφος
  - Η ποσοτική και συνακόλουθα ποιοτική εκθετική αύξηση των δυνατοτήτων

Όπερ σημαίνει....

- Ευρύτατος κι εθελοντικός διαμοιρασμός δεδομένων (Facebook....)
- Εμπορευματοποίηση προσωπικών δεδομένων
- Νέα διάσταση της (συλλογικής) μνήμης : το Διαδίκτυο δεν ξεχνά ποτέ
- Η επεξεργασία δεδομένων : καθημερινό και σύνηθες φαινόμενο
- Εντεινόμενος διαμοιρασμός πληροφορίας μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (τράπεζες, τηλεπικοινωνιακοί πάροχοι, αεροπορικές εταιρίες)

● Επανεφεύρεση της προστασίας προσωπικών δεδομένων ;

- **Νέα ζητήματα – Νέα εργαλεία;**
- **Αίτημα για εναρμόνιση κι απλοποίηση των διαδικασιών**
- **Ενίσχυση του ρόλου και των μέσων των προσώπων αλλά και των ανεξάρτητων αρχών**
- **Σαφής επανακαθορισμός και προσδιορισμός των υποχρεώσεων όσων επεξεργάζονται δεδομένα είτε ως υπεύθυνοι είτε ως εκτελούντες επεξεργασία**

Ένα «πακέτο» προστασίας

✦ **Proposal for a General Data Protection Regulation**

✦ *[Πρόταση Γενικού Κανονισμού Προστασίας (Προσωπικών) Δεδομένων]*

✦ **Proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on the protection of individuals with regard to the processing of personal data by competent authorities for the purposes of prevention, investigation, detection or prosecution of criminal offences or the execution of criminal penalties, and the free movement of such data**

✦ *[Πρόταση Οδηγίας για την προστασία των προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων από τις αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της προληψης, διερεύνησης, διακρίβωσης και δίωξης εγκλημάτων και την εκτέλεση των ποινών και την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών]*

● Η επιλογή του Κανονισμού ως ρυθμιστικού εργαλείου

● Ελλείμματα και προβλήματα ως προς την ενσωμάτωση της ισχύουσας Οδηγίας

- Αποκλίσεις και κατακερματισμός ρυθμίσεων και αντίστοιχων υποχρεώσεων
- Σύγχυση και ανασφάλεια δικαίου

● Με την επιλογή του ρυθμιστικού εργαλείου του Κανονισμού επιδιώκεται

- άμεση εφαρμογή
- χωρίς διαφοροποιήσεις και αποκλίσεις
- κοινό επίπεδο προστασίας/ υποχρεώσεων

Βασικές επιλογές πρότασης Κανονισμού

- Συγκατάθεση
- Νέα δικαιώματα – δικαίωμα στη λήθη
- Ρυθμίσεις νέων μορφών επεξεργασίας (profiling)
- Μέτρα εξασφάλισης συμμόρφωσης
  - Αποτίμηση συνεπειών – privacy by design
- Ενίσχυση ρόλου ανεξάρτητων αρχών
- Ενίσχυση συνεργασίας μεταξύ αρχών κρατών – μελών – one stop shop mechanism
- Αυστηρότερες κυρώσεις

Συγκατάθεση Νέα δικαιώματα

- ✦ Συγκατάθεση του προσώπου: σαφής ή και ρητή ;
- ✦ Προσαρμογή της συγκατάθεσης στις απαιτήσεις του ψηφιακού περιβαλλοντος
  - Με τρόπο ώστε να μην καταλήγει “just click submit” ;
- ✦ Δικαίωμα στη λήθη – Ιδιαίτερη σημασία ώστε να προστατεύεται κάποιος από την άενη μνήμη του Δικτύου και την αναξέλεγκτη διατήρηση /διάδοση πληροφοριών
  - Ο Θεός συγχωρεί! Το Διαδίκτυο ποτέ!
  - Όριο η ελευθερία του λόγου
- ✦ Δικαίωμα να μην αποτελεί το πρόσωπο αντικείμενο δημιουργίας μορφότυπων και αποφάσεων που λαμβάνονται με αυτοματοποιημένο τρόπο και έχουν δυσμενείς συνέπειες για αυτό

Μετρα συμμόρφωσης

- ✦ **Privacy by design- :** εξαρχής προστασία δια του (τεχνολογικού) σχεδιασμού
- ✦ **Privacy by default :** κανόνας η προστασία με ιδιαίτερη σημασία για τα κοινωνικά δίκτυα
- ✦ **Έμφαση στις επεξεργασίες που παρουσιάζουν ιδιαίτερους κινδύνους :** αποτίμηση συνεπειών
- ✦ **Σαφείς κανόνες για την ευθύνη και τη λογοδοσία** όσων επεξεργάζονται δεδομένα
- ✦ **Υποχρέωση ενημέρωσης** όταν παραβιάζεται η ασφάλεια

Ενίσχυση των Αρχών Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων

- Η ύπαρξη ανεξάρτητης αρχής είναι συστατικό στοιχείο του δικαιώματος προστασίας προσωπικών δεδομένων
  - Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και Ελευθεριών ΕΕ (άρθρο 8)
  - Σύνταγμα της Ελλάδας (άρθρο 9 Α)
- Ενίσχυση της ανεξαρτησίας και αποτύπωση των εξουσιών των αρχών ελέγχου
- Ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των αρχών ελέγχου ώστε να αντιμετωπίζεται επαρκώς η διασυνοριακή διάσταση της επεξεργασίας

Κυρώσεις

- ✱ **Αστική ευθύνη: νόθος αντικειμενική / εις ολόκληρον ευθύνη του υπεύθυνου/ εκτελούντος επεξεργασία**
- ✱ **Πρόβλεψη εκπροσώπησης από συλλογικό φορέα**
- ✱ **Αυστηρές διοικητικές κυρώσεις : 2% - 5% του παγκόσμιου τζίρου**
- ✱ **Αποτελεσματικές, ανάλογες και αποτρεπτικές ποινικές κυρώσεις**

Δυσχέρειες

✦ Αντιστάσεις / Δισταγμοί κρατών – μελών

- Άμεση εφαρμογή: περιορισμός δυνατοτήτων παρέμβασης εθνικού νομοθέτη
- Αλληλενέργεια-αλληλεπίδραση με εθνικά δίκαια
- Δυσχέρεια εναρμόνισης με εθνικές συνταγματικές παραδόσεις

✦ Αντιστάσεις ιδιωτικού τομέα

- Πρωτοφανούς έντασης/έκτασης lobbying....

Εγγενείς δυσχέρειες

- ✱ **Εναρμόνιση υψηλού επιπέδου προστασίας χωρίς υπερβολικό (γραφειοκρατικό/οικονομικό) βάρος για δημόσιο/ιδιωτικό τομέα**
- ✱ **Ενιαίοι κανόνες/ μηχανισμοί εφαρμογής χωρίς να διακυβεύεται η ανεξαρτησία εθνικών αρχών**
- ✱ **Σαφείς, εφαρμοστέοι κανόνες που θα χαρακτηρίζονται από τεχνολογική ουδετερότητα**

Η ....αργή πρόοδος/1

- **Ελληνική Προεδρία 2014** – μερική γενική προσέγγιση επί των ρυθμίσεων
  - για τη διασυνοριακή ροή δεδομένων : ευελιξία κι ενσωμάτωση πρακτικών που είχαν διαμορφωθεί (binding corporate rules)
  - το πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού : «παρέκταση» του πεδίου εφαρμογής

Η ....αργή πρόοδος/2

- **Ιταλική Προεδρία 2014** - μερική γενική προσέγγιση αναφορικά με την
  - «ευελιξία του δημόσιου τομέα»
  - ειδικούς τομείς επεξεργασίας (εργασιακά, ελευθερία τύπου, έρευνα) – ειδικοί (ή πιο αυστηροί; εθνικοί κανόνες;)
- Βασικό χαρακτηριστικό : διασφάλισης μεγαλύτερης ευελιξίας για τα κ-μ

Η ....αργή πρόοδος/3

✦ Λετονική Προεδρία

- One-stop-shop: ιδιαίτερη σημασία για τις διασυνοριακού χαρακτήρα υποθέσεις
- Εγγύτητα προς το υποκείμενο
- Joint – Decision- Making
- Βαρύνων ρόλος του European Data Protection Board σε περίπτωση διαφωνιών

nothing is agreed until everything is agreed

- Μερική γενική προσέγγιση (partial general approach)
- Χωρίς να αποκλείονται μελλοντικές αλλαγές για να εξασφαλιστεί η συνεκτικότητα
- Με την επιφύλαξη των αποφάσεων επί οριζοντίων θεμάτων
- Χωρίς να εξουσιοδοτείται η Προεδρία να αρχίσει τρίλογο με το Κοινοβούλιο και την Επιτροπή

Διεθνής κανονιστική κινητικότητα

- Αναθεώρηση (modernisation) της Σύμβασης 108 του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των προσώπων από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων
- ΗΠΑ - Administration Discussion Draft: Consumer Privacy Bill of Rights Act of 2015

Οι προκλήσεις

- ✚ Διαδικασία ζωντανή και εν εξελίξει...
- ✚ Η ιστορία της προστασίας δεδομένων γράφεται σε υπερεθνικό επίπεδο: τόσο οι κίνδυνοι (διαδίκτυο) όσο και οι κανονιστικές παρεμβάσεις
- ✚ Η ιστορία της προστασίας δεδομένων γράφεται σε νομοθετικό και τεχνολογικό επίπεδο
- ✚ Η ιστορία γράφεται από τον νομοθέτη, την Αρχή, τα Δικαστήρια, τους πολίτες, τους παράγοντες του ιδιωτικού τομέα και του σχεδιασμού τεχνολογίας
- ✚ Προσαρμογή ή θεσμική αντίσταση: αντιμετώπιση των τάσεων (δραστικού!) περιορισμού των ατομικών δικαιωμάτων